

Załącznik nr 3 do wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego

Toruń, 19 marca 2019 r.

dr Sylwia Galij-Skarbińska

adiunkt

Katedra Konfliktów Politycznych

Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

AUTOREFERAT

przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych

1. Imię i nazwisko:

Sylwia Galij-Skarbińska

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne:

- W latach 1997-2002 studiowałam na Wydziale Humanistycznym Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, na kierunku: politologia, (studia magisterskie, 5-letnie).

W 2002 roku uzyskałam tytuł magistra, obroniłam pracę magisterską pt. „**Lustracja w myśli politycznej Unii Wolności w latach 1997-2001**”, której promotorem był prof. dr hab. Andrzej Wojtas.

- W latach 2004-2006 odbyłam studia podyplomowe w Instytucie Historii i Archiwistyki na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie.
- W latach 2006-2010 odbyłam 4 letnie studia doktoranckie z zakresu nauk o polityce na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.
- W 2010 roku uzyskałam stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, nadany na mocy uchwały Rady Wydziału Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK w Toruniu, 6 lipca 2010 roku – tytuł rozprawy doktorskiej: „**Postawy polityczne pracowników i studentów Uniwersytetu**

Mikołaja Kopernika w Toruniu latach 1970 - 1980 w świetle akt Służby Bezpieczeństwa – promotor rozprawy prof. dr hab. Wojciech Polak, recenzenci: prof. dr hab. Ryszard Terlecki, prof. dr hab. Roman Bäcker.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/ artystycznych.

- Od 1 X 2010 roku – adiunkt w Katedrze Konfliktów Politycznych, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2017 r. poz. 1789):

A) Tytuł osiągnięcia naukowego:

Model zmiany cywilnych służb specjalnych w Polsce w latach 1989-1990. Powstanie Urzędu Ochrony Państwa

B) Publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego:

Sylwia Galij-Skarbińska, 2019, ***Model zmiany cywilnych służb specjalnych w Polsce w latach 1989-1990. Powstanie Urzędu Ochrony Państwa***, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, ISBN: 978-8366220-67-6, s. 539.

C) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania:

Moim podstawowym osiągnięciem naukowo-badawczym, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy w dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki jest opublikowana rozprawa „***Model zmiany cywilnych służb specjalnych w Polsce w latach 1989-1990. Powstanie Urzędu Ochrony Państwa***”. Rozprawa habilitacyjna wpisuje się w nurt badań dotyczących systemu politycznego Polski po roku 1945 i polityki bezpieczeństwa państwa (mieszczącej się w obszarze nauk o polityce).

Przedmiotem badań niniejszej rozprawy jest analiza modelu zmiany polskich cywilnych służb specjalnych, jaka dokonała się w roku 1990, doprowadzając do zniesienia komunistycznej struktury i utworzenia Urzędu Ochrony Państwa. Ze względu na przyjętą konceptualizację teoretyczną i uwzględniając specyfikę kontekstu przedmiotu badań, końcową datą graniczną jest dzień 1 sierpnia 1990 roku – w którym, po okresie

przejściowym, Urząd Ochrony Państwa rozpoczął swoją działalność, a komunistyczna Służba Bezpieczeństwa ostatecznie przestała istnieć.

Wizja kompleksowych reform przed jaką stanęły państwa byłego bloku wschodniego tuż po implozji systemu komunistycznego musiała obejmować także kwestie funkcjonowania służb specjalnych w nowych warunkach politycznych. Odpowiedź na pytanie o to co zrobić z komunistycznym aparatem represji, którego trzon stanowiły właśnie służby specjalne nie była oczywista i prosta. Służby specjalne w reżimach niedemokratycznych mają specyficzny charakter, różniący je od tego typu instytucji funkcjonujących w warunkach demokracji. Wykraczają zdecydowanie poza funkcje wywiadowcze i kontrwywiadowcze, skupiając się na szukaniu „wrogów” systemu, stają się swoistą policją polityczną. Działają w interesie elit politycznych, będąc ich „tarczą i mieczem” w walce z przejawami jakichkolwiek działań antysystemowych. Trzeba zaznaczyć, że w warunkach reżimu autorytarnego (totalitarnego) są to w zasadzie każde działania jednostki, które nie wpisują się w narzucony przez elity władzy „scenariusz”. Mając szerokie uprawnienia, służby specjalne dysponują rozległym aparatem metod, środków i technik operacyjnych, wysoce represyjnych dla społeczeństwa. Cechą charakterystyczną jest wysoki stopień autonomii działania służb i ich przenikania do społeczeństwa. Inwigilowane są wszystkie dziedziny życia społecznego, po to by zastraszyć, podporządkować i zniewolić społeczeństwo – sprawić by stało się ono uległe, bierne i apatyczne, a w ten sposób bardziej sterowalne.

W niniejszej rozprawie pojęcie „model zmiany” jest rozumiany jako obrona forma zastąpienia istniejącej struktury organizacyjnej inną strukturą. Powołanie do życia nowych agencji lub reorganizacja starych to pierwszy punkt w procesie reformy cywilnych służb specjalnych w państwach postkomunistycznych, niejako wyznaczający jej późniejszy przebieg. A zatem w naturalny sposób pojawiają się dwa antynomiczne modele: „opcji zerowej” – zakładający budowę nowych struktur organizacyjnych i wyeliminowanie byłych funkcjonariuszy komunistycznych służb specjalnych; i „kontynuacji” – przyjmujący formę ciągłości zarówno instytucjonalnej jak i kadrowej (uwzględniający pozorne zmiany, np. nazwy służby).

Wśród czynników, które determinują określony model zmiany można wymienić:

- doświadczenie istnienia opozycji demokratycznej w okresie komunizmu,

- skalę organizacji służb i stosowanych represji w państwie w ostatnich latach komunizmu,

- sposób odchodzenia od komunizmu – stosunek komunistów do rokowań z opozycją i ich przebieg, wynik wyborów w 1989 roku i jego polityczne konsekwencje,

- poziom konsolidacji resortów siłowych (spraw wewnętrznych i obrony narodowej) w 1989 roku i ich pozycję w strukturze władzy państwowej (w tym także liczbę etatów funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa, obszary pracy operacyjnej i stosowane metody i środki, stan zachowania aktywów),

- stopień zaangażowania ekipy rządzącej w reformę służb specjalnych, poziom doświadczenia i wiedzy rządzących w kwestii reformy służb specjalnych.

W określeniu problemu badawczego posłużono się metodą idealizacyjną, w ten sposób problem badawczy brzmi następująco: W jakim miejscu na *continuum* między dwoma antynomicznymi typami: „opcją zerową” i „kontynuacją” znalazły się zmiany w obszarze cywilnych służb specjalnych, których konsekwencją było powołanie Urzędu Ochrony Państwa w 1990 roku? W związku z powyższym podjęte badania będą dotyczyły określenia, w jaki sposób czynniki determinujące tryb przeprowadzania zmian w strukturze służb specjalnych w Polsce ostatecznie przyczyniły się do ukształtowania organizacyjnego nowej cywilnej służby specjalnej i ulokowania jej w strukturze władzy państwowej.

W pracy postawiono kilka celów badawczych. Głównym celem pracy jest ukazanie sposobu przeprowadzania zmian w obszarze cywilnych służb specjalnych w Polsce w latach 1989–1990. Uzasadniona jest tu analiza czynników determinujących podejmowane w tym obszarze działania, wskazanie podmiotów inicjujących i przeprowadzających kolejne zmiany – ich skalę i rzeczywisty zasięg, a także wskazanie działań formalno-prawnych. Kolejnym celem pracy jest określenie konstytutywnych cech służb specjalnych w reżimach demokratycznych i niedemokratycznych. W przypadku tych ostatnich istotną kwestią jest określenie i analiza głównych determinantów zmian w organizacji i funkcjonowaniu służb specjalnych w 1989 i 1990 roku w państwach byłego bloku sowieckiego. Celem pracy jest również określenie wyznaczników modeli zmian podejmowanych w tym okresie przez państwa wkraczające na drogę transformacji ustrojowej.

Powyższe określenie problemu badawczego i sformułowanie celów badawczych implikuje postawienie następujących pytań badawczych:

1. Jaki jest sposób organizacji i działania służb specjalnych w reżimach demokratycznych?
2. Jaka jest specyfika działań służb specjalnych działających w reżimach niedemokratycznych?
3. Jakie cechy są charakterystyczne dla modelu „opcji zerowej” i modelu „kontynuacji”?
4. Na czym polegała specyfika cywilnych służb specjalnych w Polsce w latach 1944–1989?
5. Jaki był stopień konsolidacji resortu spraw wewnętrznych w 1989 roku, jego organizacja i pozycja w strukturze władzy państwowej w pierwszych miesiącach funkcjonowania rządu Tadeusza Mazowieckiego?
6. Jakie czynniki determinowały zmiany w Służbie Bezpieczeństwa i w resorcie spraw wewnętrznych w przywołanym wyżej okresie?
7. Jaki był charakter zmian podejmowanych w Służbie Bezpieczeństwa na przełomie 1989 i 1990 roku?
8. Jakie czynniki implikowały charakter zmian w obszarze cywilnych służb specjalnych w pierwszych miesiącach 1990 roku?
9. W jaki sposób stopień konsolidacji resortu spraw wewnętrznych i jego pozycja w strukturze władz państwowej w roku 1989 zaważyły na sposobie organizacji Urzędu Ochrony Państwa?

Uwzględniając powyższe pytania sformułowano hipotezy badawcze. Hipotezę główną stanowi stwierdzenie, iż zmiany w obszarze cywilnych służb specjalnych w Polsce w latach 1989-1990, determinowane były kompleksem zjawisk, przyczyniających się do utrzymania resortu spraw wewnętrznych (któremu były one podporządkowane) w rękach komunistów. W oparciu o powyższą hipotezę, sformułowano następujące hipotezy szczegółowe:

H 1: Służba Bezpieczeństwa pozostająca od chwili powstania w strukturach resortu spraw wewnętrznych i bezpośredniej podległości wobec ministra spraw wewnętrznych była strukturą hermetyczną, wysoko upolitycznioną, w pełni podporządkowaną w swych działaniach interesom komunistycznej elity władzy. Stanowiła w jej ręku instrument kontroli wszystkich dziedzin życia społecznego i skuteczny aparat represji wymierzony w działania rzeczywistych lub potencjalnych wrogów systemu.

H 2: Sytuacja polityczno-społeczna poprzedzająca obrady „okrągłego stołu”, podejście elit komunistycznych do rozmów z opozycją polityczną i wyznaczenie do nich ministra spraw wewnętrznych gen. Czesława Kiszczaka, przyczyniły się do pozostawienia resortów siłowych (w tym służb specjalnych) poza sferą jakichkolwiek działań parlamentarnych i rządowych w pierwszym okresie funkcjonowania gabinetu Tadeusza Mazowieckiego.

H 3: Zmiany w resorcie spraw wewnętrznych już po ukonstytuowaniu się rządu Tadeusza Mazowieckiego – a tym samym i w strukturze służb specjalnych – miały charakter endogenny; były sterowane przez kierownictwo resortu silnie powiązane z elitami komunistycznymi.

H 4: Działania w obszarze organizacji i funkcjonowania cywilnych służb specjalnych podejmowane przez kierownictwo resortu spraw wewnętrznych na przełomie roku 1989 i 1990 miały na celu zatarcie rzeczywistego rozmiaru ich aparatu i skali stosowanych w przeszłości represji.

H5: Podejmowane przez kierownictwo resortu spraw wewnętrznych na przełomie roku 1989 i 1990 zmiany w obszarze cywilnych służb specjalnych determinowane były postulatami i dążeniami posłów Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego w zakresie przeprowadzenia reformy dotyczącej funkcjonowania Służby Bezpieczeństwa i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

H 6: Brak zainteresowania rządu Tadeusza Mazowieckiego procesem toczących się reform wewnątrz resortu spraw wewnętrznych sprawił, iż realne działania zmierzające do przejęcia kontroli nad Ministerstwem Spraw Wewnętrznych podjęto dopiero w marcu 1990 roku.

H 7: Zarówno niski poziom wiedzy na temat działania służb specjalnych, jak i brak doświadczenia osób wyznaczonych do organizacji Urzędu Ochrony Państwa sprawiły, iż wiele rozwiązań dotyczących jego budowy i umiejscowienia w strukturze władzy państwowej zostało przejętych od Służby Bezpieczeństwa.

H 8: Mechanizm weryfikacji byłych funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa nie zawierał jednolitych mechanizmów kwalifikacji, co powodowało, iż nie był on w pełni skuteczny.

H 9: Przyjęte w 1990 roku rozwiązania zmian instytucjonalnych w obszarze cywilnych służb specjalnych i sposób ich przeprowadzenia mogą zostać określone mianem modelu „hybrydalnego” znajdującego się pośrodku *continuum* między dwoma antynomicznymi modelami: „opcji zerowej” i „kontynuacji”.

W celu weryfikacji przyjętych hipotez w pracy wykorzystano następujące metody: metodę analizy treści, metodę instytucjonalno-prawną, metodę porównawczą i metodę decyzyjną.

Problem powstania Urzędu Ochrony Państwa a tym samym zmian w strukturze i organizacji cywilnych służb specjalnych w roku 1990 nie doczekał się do tej pory kompleksowego opracowania naukowego. Trzeba jednak podkreślić, iż dorobek naukowy dotyczący funkcjonowania samej Służby Bezpieczeństwa w Polsce ciągle się poszerza. Na

rynku księgarskim występuje różnorodność monografii opisująca różne aspekty funkcjonowania tej formacji, wśród nich znajdują się także edycje tekstów źródłowych. Dużą rolę w popularyzacji badań naukowych odgrywa Instytut Pamięci Narodowej m. in. wydając oprócz książek także periodyki: „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944-1989”, „Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej”, „Pamięć i Sprawiedliwość”, „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej”. Oprócz powyższych opracowań monograficznych i artykułów naukowych, w pracy wykorzystano publikacje biograficzne, wspomnieniowe, relacje. Poza tym przeprowadzono kwerendę artykułów prasowych. Specyfika tak określonego przedmiotu i problemu badawczego wymagała jednak przede wszystkim analizy dokumentów archiwalnych wytworzonych przez Służbę Bezpieczeństwa, a także inne cywilne służby specjalne wybranych państw bloku sowieckiego. W pracy wykorzystano również akty normatywne m. in. ustawy, dekrety, rozporządzenia, zarządzenia, uchwały. Analizie poddano także projekty ustaw, a także zapisy stenograficzne z posiedzeń Sejmu i Senatu X kadencji w opisywanym okresie i inne dokumenty. Istotną rolę w przypadku powstawania niniejszej rozprawy odegrały także opracowania dotyczące teoretycznych zagadnień związanych z działaniami służb specjalnych. Jako że temat ten jest szczególnie nośny na gruncie badań anglosaskim w pracy wykorzystano głównie oryginalne, nie tłumaczone dotąd na język polski rozprawy takich autorów jak m. in.: Peter Gill, Mark Phythian, Mark Lowenthal, Loch K. Johnson, Kieran Williams, Dennis Deletant, Jennifer E. Sims. Thomas C. Burneau, Jorge Tapia- Valdés, William Keller, Florina C. Matei, Kenneth R. Dombroski. Zabieg ten celowy, bowiem prezentują one imponujący dorobek naukowy w dziedzinie działań, organizacji i funkcji służb specjalnych (określanych tam mianem służb wywiadowczych i kontrwywiadowczych, bowiem używane na gruncie polskim pojęcie służb specjalnych ma przypisane zupełnie inne znaczenie). Wykorzystano także opracowania polskich naukowców specjalizujących się w obszarze służb specjalnych, m. in. Sławomira Zalewskiego, Andrzeja Żebrowskiego, Mirosława Minkiny.

Istotne z punktu widzenia niniejszej rozprawy było nakreślenie w pierwszych dwóch rozdziałach teoretycznych specyfiki pojęcia służb specjalnych, a tym samym określenie cech, które decydują o owym „specjalnym charakterze”. W dalszej części została przedstawiona organizacja służb ogólnonarodowych z uwzględnieniem podziału na służby cywilne i wojskowe. Ukazano zasady tworzenia struktury organizacyjnej a także główne formy działania oscylujące wokół funkcji operacyjnych i informacyjnych służb. W przypadku tych ostatnich dokonano analizy pojęcia cyklu wywiadowczego, jego roli w procesie

podejmowania decyzji politycznych i zagrożeń związanym z upolitycznieniem w relacjach: decydujący polityczny – służby wywiadowcze.

W drugim rozdziale zawarto charakterystykę relacji zachodzących między państwem, władzą polityczną a aparatem przymusu (i występującymi w tym aparacie służbami specjalnymi). Ponadto usystematyzowano pojęcia aparat przymusu, aparat represji, aparat bezpieczeństwa. Omówione zostały typy idealne służb specjalnych w kontekście ich roli i pozycji w państwie z uwzględnieniem funkcjonującego w nim reżimu politycznego, m.in. stworzone przez Jorga A. Tapię- Valdèsa, Williama W. Kellera, Petera Gilla, Thomasa Bruneau i Kennetha R. Dombroskiego. W ostatniej części przedstawiono rolę, a także znaczenie skutecznego nadzoru i kontroli cywilnej nad służbami specjalnymi.

W związku z tym, iż problem badawczy dotyczył określenia modelu zmian dokonującej się w cywilnych służbach specjalnych w latach 1989-1990 w Polsce, istotne było podjęcie w rozdziale trzecim kwestii określenia dwóch typów idealnych, między którymi na *continuum* rozciąga się wiele gradualistycznych form przyjętych rozwiązań. Aby to osiągnąć należało wyjść od wyodrębnienia cech charakterystycznych cywilnych służb specjalnych w wybranych państwach bloku wschodniego. Zostały przedstawione wyznaczniki modelu „sowieckiego” i modelu wschodnioeuropejskich „służb satelickich”. Cechy te determinowały zmiany zachodzące w cywilnych służbach specjalnych w 1989 i 1990 roku, sprawiając że wyłonił się model „opcji zerowej” i model „kontynuacji”. Ich istotę ukazano na przykładzie wybranych rozwiązań przyjętych w państwach bloku wschodniego wkraczających w 1989 roku na drogę transformacji systemowej. Na *continuum* występowało także wielu form pośrednich, które przyjmowały postać „hybrydalną”. Można zauważyć pewne tendencje w procesie ich powstawania:

- Wysoki poziom represyjności służb specjalnych w latach osiemdziesiątych minionego wieku i pojawienie się grup opozycyjnych dopiero w latach 1988–1989, sprawiły, że żądania nowych elit w kwestii szybkiego przejęcia kontroli nad służbami specjalnymi i dążenia do zastąpienia ich budowanym od podstaw aparatem stały się bardziej widoczne.

- Istotne znaczenie miał jednak sposób odchodzenia od komunizmu, bowiem w państwach, w których przemiany były stopniowe, zmiana cywilnych służb specjalnych przybierała postać „hybrydalną” – tworzono nowe aparaty służb specjalnych, zachowując jednak wiele poprzednich rozwiązań w ich budowie wewnętrznej, podporządkowaniu w

strukturze organów władzy, a także przejmując kadry byłej służby (czasami nawet bez wstępnej weryfikacji).

- W państwach, gdzie początkowe przemiany osadzały się na brutalnych walkach między zwalczającymi się frakcjami komunistycznymi, służby specjalne zachowywały swój dotychczasowy status, stając się skutecznym instrumentem w tej walce. Wszelkie zmiany jakie następowały w ich strukturze i obszarze działania miały charakter pozorny i wpisywały się w model „kontynuacji”.

W czwartym rozdziale rozprawy uwzględniając przyjęte wcześniej determinanty zmiany przeprowadzono analizę funkcjonowania Służby Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych uwzględniając jej specyfikę, tj. m.in. kształt organizacyjny i stopień skonsolidowania w okresie ostatnich lat funkcjonowania, pozycję w strukturach organów władzy państwowej (przede wszystkim fakt, że była częścią resortu spraw wewnętrznych, strukturą wysoce upolitycznioną uzależnioną od woli Ministra Spraw Wewnętrznych). W kontekście kolejnego determinantu ukazano również sytuację w Polsce lat osiemdziesiątych minionego wieku i okoliczności, w których komunistyczna elita władzy zdecydowała się zasiąść do rozmów z opozycją. W dalszej części omówiono sytuację społeczno-polityczną tuż po wyborach w czerwcu 1989 roku i jej wpływ na podejmowanie pierwszych decyzji przeobrażających zasady funkcjonowania Służby Bezpieczeństwa. Zmiany zachodzące w Służbie Bezpieczeństwa MSW przedstawiono z uwzględnieniem ich autorów i skali działań, których punktem kulminacyjnym było uchwalenie 6 kwietnia 1990 roku tzw. pakietu ustaw policyjnych.

W piątym rozdziale omówiono kwestię implementacji rozwiązań przyjętych ustawą o Urzędzie Ochrony Państwa. W rozdziale skupiono się na przedstawieniu przebiegu formalnej likwidacji jednostek Służby Bezpieczeństwa. Poddano analizie okoliczności i sposób budowy struktur UOP. Na podstawie zachowanych dokumentów dokonano także charakterystyki katalogu jego zadań. Osobne miejsce poświęcono ważnej kwestii jaką była kwestia naboru obsady kadrowej do nowego Urzędu, a tym samym poruszono problem kwalifikacji (weryfikacji) byłych funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa ubiegających się o zatrudnienie w UOP. Rozdział ten w oparciu o dotąd niepublikowane dokumenty omawia kwestie właściwości terytorialnej powstających delegatur Urzędu, ich zadania i wewnętrzną organizację, a także organizację i zakres działania szefów delegatur UOP.

Wnioski zostały wyprowadzone w zakończeniu. Stanowią one odniesienie do pytań badawczych i hipotez postawionych we wstępie. Postawione hipotezy zostały zweryfikowane pozytywnie.

Urząd Ochrony Państwa został ostatecznie zorganizowany 1 sierpnia 1990 roku. Wówczas mijał rok od pierwszych zmian dokonanych w funkcjonowaniu Służby Bezpieczeństwa, wymuszonych komplikującą się dla komunistów sytuacją polityczną. Zmiany te miały charakter endogenny i były moderowane przez komunistyczne władze – zaś ich głównym autorem był minister spraw wewnętrznych gen. Czesław Kiszczak. Sytuacja ta wynikała przede wszystkim z braku cywilnej kontroli nad zmianami zachodzącymi w resorcie spraw wewnętrznych po obradach „okrągłego stołu” i tym samym pozostawienia resortu w rękach dotychczasowych generałów. Było to z kolei podyktowane brakiem inicjatywy do ingerencji w działania MSW ze strony rządu Tadeusza Mazowieckiego. Ostatecznie Polska w kwietniu 1990 roku odrzuciła model „opcji zerowej” jednocześnie jednak odrzucając „kontynuację” – bowiem wówczas w miarę zmieniającej się rzeczywistości społeczno-politycznej, rozkładu elit komunistycznych, dekompozycja resortu stawała się faktem.

Jeszcze w pierwszej połowie 1989 roku, w trakcie trwania rozmów z opozycją, kierownictwo resortu miało pewność, iż kształtująca się sytuacja pozostanie bez większego wpływu na jego działanie. Sytuację zmienił poważny kryzys rysujący się od połowy lat osiemdziesiątych w komunistycznej elicie władzy, który wzmógł się po przegranych przez komunistów wyborach w czerwcu 1989 roku i upokarzającej dla nich drugiej turze wyborów, jego przejawem był częściowy brak poparcia dla kandydatury gen. Wojciecha Jaruzelskiego na urząd Prezydenta PRL, a także problemy ze sformowaniem rządu przez gen. Czesława Kiszczaka w sierpniu 1990 roku. Był to wyraźny sygnał, że formuła „okrągłostołowego” układu się wyczerpuje. Podjęto wówczas działania mające uchronić przed utratą kontroli nad resortem spraw wewnętrznych – a tym samym i nad Służbą Bezpieczeństwa.

Pozycja Kiszczaka jako szefa resortu siłowego była na tyle mocna, że mógł on być pewien, iż zostanie ministrem w rządzie „solidarnościowego” premiera. Sprzyjał temu zarówno wysoki stopień skonsolidowania MSW, jak i swoiste *desinterestment* w tym obszarze rządu premiera Tadeusza Mazowieckiego. Nie bez znaczenia była także podnoszona w tym czasie idea „grubej linii” i zapowiedź polityki powolnego odchodzenia od komunizmu w myśl forsowanej przez premiera zasady „spiesz się powoli”. Poza tym gen. Kiszczak wielokrotnie w publicznych wypowiedziach przyznawał, że jakakolwiek zmiana na stanowisku ministra spraw wewnętrznych może wiązać się z kryzysem i w konsekwencji doprowadzić do rozlewem krwi. W ten sposób Kiszczak gwarantował sobie swobodę w

kreowaniu kolejnych zmian organizacyjnych i kadrowych w MSW (głównie tych mających zaciemnić prawdziwą liczbę funkcjonariuszy SB MSW).

Monolityczna struktura resortu spraw wewnętrznych zaczęła jednak pękać. Przyczyniły się do tego m. in. inicjatywy wysuwane przez posłów Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego mające początkowo znowelizować ustawę z 1983 roku o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych i zakresie działania podległych mu organów, w efekcie jednak przynoszące propozycje nowych rozwiązań ustawowych. Wówczas to wyraźne stały się dążenia kierownictwa resortu do dostosowania struktury ministerstwa i podległych mu służb specjalnych do nowej sytuacji społeczno-politycznej. Zawarte w ustawach rozwiązania w dużej mierze powstały przy współpracy zespołu działającego w strukturach MSW. Wiele z nich było po myśli ministra spraw wewnętrznych, który zamierzał mieć wpływ na obsadę szefa tworzonego Urzędu Ochrony Państwa. Dopiero mianowanie na to stanowisko Krzysztofa Kozłowskiego stanowiło wyraźny znak dla gen. Kiszczaka, że jego czas, jako ministra spraw wewnętrznych dobiega końca.

Trzeba podkreślić, iż zadanie utworzenia Urzędu Ochrony Państwa powierzono osobom, które nie miały w tym względzie nie tylko doświadczenia, ale także i potrzebnej wiedzy. Zdobywano ją dopiero w kolejnych latach. Z jednej strony wprowadzało to chaos, z drugiej zaś sprawiało, że siłą rzeczy musiały one korzystać z doświadczeń wypracowanych w byłej już Służbie Bezpieczeństwa. Pozostawało to nie bez wpływu na sposób uformowania Urzędu Ochrony Państwa. Nie bez znaczenia w tym względzie pozostawał sposób przeprowadzenia weryfikacji byłych funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa, zaś brak jednolitych i szczegółowych standardów oceny, sprawił że kwalifikacje do przyszłej służby w Urzędzie Ochrony Państwa miały w dużej mierze charakter uznaniowy.

Polski model zmiany cywilnych służb specjalnych można nazwać modelem „hybrydalnym”. Wśród zastosowanych rozwiązań znalazły się te, które miały charakter nowatorski (rozdzielenie organizacyjne struktur Urzędu Ochrony Państwa i Policji, rozlokowanie 14 delegatur Urzędu Ochrony Państwa na terenie kraju, utworzenie nowej jednostki realizującej zadania z zakresu „białego wywiadu”, postulat przeprowadzenia weryfikacji byłych funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa), a także i te, które zostały niejako „odziedziczone” po Służbie Bezpieczeństwa (utworzenie monolitycznych cywilnych służb specjalnych, zastosowanie w strukturze UOP dotychczasowych rozwiązań organizacyjnych, wysoki odsetek pozytywnie zweryfikowanych byłych funkcjonariuszy skierowanych do pracy w Urzędzie Ochrony Państwa, umieszczenie UOP w bezpośredniej

podległości wobec Ministra Spraw Wewnętrznych, brak skutecznych mechanizmów demokratycznej kontroli nad działalnością Urzędu).

Jak zaznaczono na samym wstępie rozprawa habilitacyjna wpisuje się w nurt badań dotyczących systemu politycznego po 1945 roku i polityki bezpieczeństwa państwa mieszczącej się w w obszarze nauk o polityce. Opisuje szereg zagadnień związanych z teorią służb specjalnych, w tym skupia się na ich miejscu i roli w różnych systemach politycznych. Stanowi to punkt wyjścia do opisanego genezy, determinantów, przebiegu zmiany cywilnych służb specjalnych jaka nastąpiła w europejskich państwach bloku wschodniego w przełomowym okresie 1989-1990 roku, dając tym samym podstawę analizy zmiany jaka dokonała się w tym obszarze (i w tym czasie) w Polsce. Ze względu na to może posłużyć jako podręcznik akademicki dla szerokiego kręgu studentów, m. in. takich kierunków jak historia, politologia, bezpieczeństwo wewnętrzne. Opracowanie może być także wykorzystywane przez historyków, politologów zajmujących się m. in. transformacją ustrojową, funkcjonowaniem służb specjalnych w różnych reżimach politycznych.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych)

A. Kierunki prowadzonych badań naukowych¹

Prowadzone przeze mnie badania koncentrują się w kilku obszarach badawczych leżących w obszarze nauk o polityce.

Główny nurt moich badań dotyczy funkcjonowania instytucji bezpieczeństwa w PRL (organów bezpieczeństwa PRL). Większość opublikowanych przeze mnie prac oscyluje wokół różnych aspektów działania Służby Bezpieczeństwa MSW do roku 1990 m. in.: struktur, obszarów funkcjonowania, metod i technik pracy operacyjnej, stosowanych represji, pozyskiwania i werbowania agentury (tajnych współpracowników i innych osobowych źródeł informacji), infiltracji i inwigilacji środowisk opozycji demokratycznej, kwestii przeobrażeń w strukturach Służby Bezpieczeństwa po roku 1989. Właśnie ten ostatni problem zajmuje istotne miejsce w moich badaniach. Efektem pracy jest monografia ukazująca m. in. główne tendencje w przemianach jakie zachodziły w obszarze funkcjonowania cywilnych służb specjalnych w Polsce w Galij-Skarbińska Sylwia, 2016, *The transformation of civil secret service in Poland in 1989-1990*, 179 s. Temat ten podjęłam także w artykułach naukowych: Sylwia Galij-Skarbińska, *Zmiany w strukturze resortu spraw wewnętrznych w drugiej*

---

¹ (Szczegółowy wykaz dorobku wraz z opisem bibliograficznym zawiera załącznik 5.).

połowie 1989 r. Referat gen. Czesława Kiszczaka – wrzesień 1989 r., s. 65-79, Galij-Skarbińska Sylwia, 2012, *Toruńska wiosna 1989 r. w planach i analizach policji politycznej*, s. 237-262 (ukazujący kwestię formalnych zmian w zadaniach SB w 1989 roku w odniesieniu do rzeczywistej praktyki operacyjnej tej służby), Galij-Skarbińska Sylwia, 2018, *Resort spraw wewnętrznych wobec wyborów czerwcowych w 1989 roku: decyzja nr 012/89 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31 V 1989 w sprawie wprowadzenia stanu podwyższonej gotowości do działań w resorcie spraw wewnętrznych na okres wyborów do Sejmu i Senatu PRL*, Sylwia Galij-Skarbińska, Wojciech Polak 2017, *Jak oceniać okrągły stół*, s. 206-229, (poruszający kwestię związaną z funkcjonowaniem resortu spraw wewnętrznych i Służby Bezpieczeństwa w okresie wyborów czerwcowych w roku 1989. Opublikowałam także artykuły ukazujące wybrane aspekty przemian w strukturach cywilnych służb specjalnych na tle przemian jakie zachodziły w innych państwach byłego bloku wschodniego, Polak Wojciech, Galij-Skarbińska Sylwia, 2017, *A Polish model of the intelligence service reform in 1990*, s. 141-158, Sylwia Galij-Skarbińska, *Model reformy polskich służb specjalnych na tle innych krajów postkomunistycznych: rozważania teoretyczne*, s. 91-105. Jestem autorką hasła: *Lustracja* w *Leksykonie wiedzy politologicznej*, red. J. Marszałek-Kawa, D. Plecka, Toruń 2018, s. 248-254.

Kompleksowym opracowaniem dotyczącym działań i struktur Służby Bezpieczeństwa w latach siedemdziesiątych minionego wieku jest monografia autorska (opublikowana na podstawie rozprawy doktorskiej): *Uniwersytet wobec inwigilacji: postawy polityczne środowiska akademickiego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w latach 1970-1980 w świetle akt Służby Bezpieczeństwa*, 461s. Problem infiltracji i inwigilacji środowisk opozycyjnych przez Służbę Bezpieczeństwa ukazałam także w artykułach naukowych: Galij-Skarbińska Sylwia, 2014, *Sila (bez)silnych: działania opozycji demokratycznej w optyce SB*, s. 122-159, Galij-Skarbińska Sylwia, 2016, *Zakulisowe działania Służby Bezpieczeństwa przeciwko środowisku akademickiemu w Toruniu w latach siedemdziesiątych XX wieku*, s. 427-459. Problem działania agentury SB został omówiony m. in. w artykule: Galij-Skarbińska Sylwia, 2015, *Agent niepokorny: historia tajnego współpracownika ps. "Stanisław"*, s. 170-187.

Należy w tym miejscu dodać, iż w latach 2006-2010 weszłam w skład zespołu badawczego do Badania Ograniczania Autonomii UMK w latach 1968-1990, powołanego przez Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w 2006 roku. Zadaniem Zespołu było w szczególności: określenie wpływu władz administracyjnych wszystkich szczebli na

życie Uczelni i decyzje podejmowane na UMK; zbadanie wpływu instancji partyjnych wszystkich szczebli na życie i funkcjonowanie Uczelni; analiza struktur służby bezpieczeństwa zajmujących się Uczelnią; określenie zakresu spraw operacyjnych podejmowanych przez służby bezpieczeństwa w stosunku do Uczelni, naukowców, studentów i organizacji działających na UMK; określenie wpływu działań służby bezpieczeństwa na losy jednostkowe nauczycieli akademickich; ustalenie wpływu działań służby bezpieczeństwa na decyzje władz Uczelni wszystkich szczebli oraz organizacji i stowarzyszeń związanych z UMK.

Badania prowadzone przeze mnie w obszarze instytucji bezpieczeństwa PRL dotyczą także kwestii związanych z internowaniami w stanie wojennym. W moim zainteresowaniu znalazły się działania zarówno Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Służby Bezpieczeństwa, ale także innych podmiotów, m. in. Służby Więziennej, Centralnego Zarządu Zakładów Karnych, Wojskowej Służby Wewnętrznej. Efektem moich badań są publikacje, których jestem współautorką. Wśród nich należy wymienić monografię: Galij-Skarbińska Sylwia, Polak Wojciech, 2015, *"Nigdy przed mocą nie ugniemy szyi": obóz internowania w Potulicach 1981-1982*, 259 s., w której kompleksowo został omówiony mechanizm internowania działaczy opozycyjnych po wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce na przykładzie internowań przeprowadzonych w regionie Toruńskim i Bydgoskim. Opisanie zostały m. in. działania Służby Bezpieczeństwa i Służby Więziennej wobec działaczy osadzonych w Potulicach, warunki bytowe, skala stosowanych represji. Kolejną monografią jest opracowanie źródłowe: Galij-Skarbińska Sylwia, Polak Wojciech, 2012, *Dokumenty Centralnego Zarządu Zakładów Karnych dotyczące obozów internowania (1982 rok)*, s. 234. Opracowane dokumenty pochodzą z teczki pod tytułem: „Informacje w sprawie wykonywania internowania w roku 1982”, prowadzonej przez Wydział Kontroli Centralnego Zarządu Zakładów Karnych, który podlegał Ministerstwu Sprawiedliwości. Wśród nich znalazły się niepublikowane nigdzie wcześniej informacje zbiorcze dotyczące wszystkich obozów internowania, a także zapis korespondencji służbowej, wniosków i notatek służbowych, sprawozdania z akcji protestacyjnych podejmowanych przez internowanych oraz metod używania wobec nich siły, zapisy narad dyrektorów OZZK i komendantów ośrodków odosobnienia. Opracowanie ukazuje mechanizmy funkcjonowania obozów, w tym także działań podejmowanych przez komendantów ośrodka i funkcjonariuszy Służby Więziennej. Wśród publikacji należy wymienić także artykuł Galij-Skarbińska Sylwia, Polak Wojciech, 2017, *Wojskowa bezpieka wobec internowanych działaczy "Solidarności" w Chełmnie w*

1982 r., 467-489. Ukazuje on mechanizmy akcji zielonego internowania (tak nazywano potocznie akcje izolowania w obozach wojskowych działaczy „Solidarności”), prowadzonej od listopada 1982 roku na mocy zarządzenia szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego generała broni Floriana Siwickiego i skalę represji stosowanych przez Wojskową Służbę Wewnętrzną w obozie wojskowym w Chełmnie.

Jestem autorką opracowania naukowego „**Internowanie w stanie wojennym**”, stanowiącego część składową Wystawy Stałej „Drogi do wolności” przygotowywanej przez Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku. Wykonane w 2011 roku prace dotyczyły zaprezentowania mechanizmów represji stosowanych przez władze państwowe, na przykładzie internowań działaczy „Solidarności”. Opracowanie miało charakter kompleksowy: dotyczyło opracowania wskazanych haseł, biogramów, zebrania notacji, doboru i weryfikacji materiałów ilustracyjnych, źródłowych.

W moim zainteresowaniu badawczym pozostają kwestie związane z istnieniem opozycji demokratycznej w PRL. Łączą się one bezpośrednio z wyżej opisywanymi badaniami, bowiem sam fakt istnienia różnych form opozycji antysystemowej implikował działania represyjne ze strony organów bezpieczeństwa PRL. Wśród publikacji dotyczących tego problemu znajduje się m. in. monografia: Polak Wojciech, Galij-Skarbińska Sylwia, Jankowska-Wojdyło Aleksandra, Białkowski Michał, 2017, *Opozycja demokratyczna w Toruniu i w województwie toruńskim w latach 1976-1980*, 197 s., w której został zamieszczony rozdział mojego autorstwa, dotyczący opozycyjnego charakteru działalności duszpasterstwa akademickiego w Toruniu. W opracowaniu Polak Wojciech, Galij-Skarbińska Sylwia, Głębocki Henryk, Kłosiński Jerzy, 2015, *Solidarność: od komunizmu do Unii Europejskiej*, s. 231, jestem współautorką rozdziału *Solidarnościowy „karnawał”*, s. 21-103.

Problem istnienia w Polsce Ludowej opozycji demokratycznej i stosowanych w stosunku do niej represji poruszany jest w artykułach: Sylwia Galij-Skarbińska, 2012, *Postawy prosystemowe i antysystemowe w PRL w latach siedemdziesiątych*, s. 148-161; Galij-Skarbińska Sylwia, Polak Wojciech, 2015, *Opór i trwanie: środowisko akademickie Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w latach osiemdziesiątych - próba syntezy*, s. 124-162; Polak Wojciech, Galij-Skarbińska Sylwia, 2015, *Wspieranie oporu społecznego przeciwko komunizmowi przez Jezuitów w okresie stanu wojennego i w latach następnych: z perspektywy Torunia i Polski*, s. 115-135; Galij-Skarbińska Sylwia, 2011, *Solidarność w małym miasteczku: NSZZ Solidarność w Żninie w latach 1980-1989*, s. 81-96; Galij-Skarbińska Sylwia, 2016, *„Zbliżyć ludzi do Boga”: księża niosący posługę duchową w*

obozie internowania w Potulicach (1981-1982), s. 109-122; Galij-Skarbińska Sylwia, 2017, *Výbory naděje a pomoci: vznik a úloha církevních výborů pro pomoc vězněným, internovaným, perzekvovaným a jejich rodinám v Polsku v době válečného stavu*, s. 144-164. W 2016 roku ukazał się także zbiór artykułów, których jestem współautorką dotyczący najnowszej historii regionu kujawsko-pomorskiego: Polak Wojciech, Galij-Skarbińska Sylwia, 2016, *Historia jest zawsze ciekawa: szkice z najnowszych dziejów regionu kujawsko-pomorskiego*, 147s.

W 2014 roku wykonałam opracowanie naukowe biogramów do Wystawy Stałej "Drogi do wolności" w Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku. Dotyczyło ono wybranych haseł i biogramów na potrzeby Wystawy Stałej ECS, dedykowanej historii Solidarności i ruchów opozycyjnych, które doprowadziły do przemian demokratycznych w całej Europie Środkowo-Wschodniej. Opracowanie dotyczyło biogramów wybranych duchownych Kościoła katolickiego wspierających opozycję demokratyczną wraz z przygotowaniem materiału zdjęciowego, łączyło zarówno walory naukowe jak i edukacyjne.

Drugi obszar moich zainteresowań badawczych dotyczy historii społecznej i politycznej Polski w XX wieku, a w szczególności sytuacji Polaków i ich dążeń niepodległościowych w pierwszej połowie XX wieku. Wśród prac znajdują się opracowania naukowe, których jestem współautorką: Polak Wojciech, Galij-Skarbińska Sylwia, 2017, *Pamiętnik Lwowianki (1914-1919)*, Jadwiga Rutkowska. Jest to opracowanie pamiętnika Jadwigi Rutkowskiej (prowadzonego od 30 czerwca 1914 r. do 27 czerwca 1919 r.). Monografia opisuje ówczesne wydarzenia z punktu widzenia jednostkowych losów lwowskiej uczennicy i jej rodziny. Ukazuje obraz Lwowa, życie codzienne Polaków w Galicji, o problemy z egzystencją rodzin polskich żołnierzy walczących o niepodległość ojczyzny. Kontynuacją tej monografii jest kolejna publikacja: Wojciech, Galij-Skarbińska Sylwia, 2018, *Pamiętnik z oflagów 1939-1945*, Stanisław Bożywoj Rutkowski. Jest to opracowanie źródłowe pamiętnika z oflagów 1939-1945 podpułkownika dyplomowanego Stanisława Bożywoja Rutkowskiego (brata Jadwigi Rutkowskiej), które stanowi świadectwo postaw patriotycznych polskich żołnierzy, a przede wszystkim ich oporu i konspiracyjnej walki z okupantem. W nawiązaniu powyższych publikacji został opublikowany także artykuł naukowy: Wojciech Polak, Sylwia Galij-Skarbińska, *Rutkowscy*, s. 79-89. W moim dorobku znajdują się także artykuły, m. in.: Polak Wojciech, Galij-Skarbińska Sylwia, 2018, *Kilka słów o narodzie, historii i dumie narodowej*, s. 185-202, Sylwia Galij-Skarbińska, *Wolność: źródło wartości i praw człowieka*, s. 9-19. W 2014 ukazała się pod moją redakcją naukową

monografia zbiorowa dotycząca zbrodni na Wołyniu: Galij-Skarbińska Sylwia, 2014, **Wołyń 1943: pamięć złych czasów i symbol pojednania?**, s. 181. Monografia ta jest świadectwem rzezi wołyńskiej, przekazanym przez historyków polskich i ukraińskich oraz przez naocznych świadków. Porusza także problem trudnej drogi do pojednania obu narodów.

Ważnym osiągnięciem prowadzonych w tym obszarze badań było także wejście w skład Zespołu doradczego "Niepodległa" przy Wojewodzie Kujawsko-Pomorskim. Jest to zespół opiniująco-doradczy Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w zakresie planu przebiegu obchodów 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości i działań w ramach Programu Wieloletniego Niepodległa. W skład 30 osobowego zespołu wchodzi m.in. historycy, ludzie kultury i przedstawiciele wyższych uczelni z regionu

Inne osiągnięcia naukowo-dydaktyczne:

B. Kierowanie międzynarodowymi i krajowymi projektami badawczymi oraz udział w takich projektach

- 2011/2012 Realizacja grantu wydziałowego (na Wydziale Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK): 1354-PSM w ramach realizacji pracy habilitacyjnej, tytuł grantu: *Upolitycznienie Urzędu Ochrony Państwa w latach 1990-2002*, funkcja: kierownik grantu
- 2012/ 2013 Realizacja grantu wydziałowego (na Wydziale Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK): 1665-PSM, w ramach realizacji pracy habilitacyjnej, tytuł grantu: *Struktury i obszary funkcjonowania polskich służb specjalnych po roku 1990*, funkcja: kierownik grantu
- 2013/ 2014 Realizacja grantu wydziałowego (na Wydziale Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK): 1785-PSM, w ramach realizacji pracy habilitacyjnej, tytuł grantu: *Ewolucja polskiego systemu nadzoru i kontroli służb specjalnych*, funkcja: kierownik grantu
- 2013-2015 Biuro Edukacji Publicznej Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie, nazwa projektu: Ogólnopolski projekt naukowo- badawczy *Aparat bezpieczeństwa wobec środowisk twórczych, naukowych i dziennikarskich w PRL*, funkcja: jeden z uczestników (wykonawców projektu)

C) Nagrody za działalność naukową albo artystyczną

- Wyróżnienie JM Rektora UMK, 2017, wyróżnienie indywidualne za osiągnięcia w działalności naukowo-badawczej
- Wyróżnienie JM Rektora UMK, 2018, wyróżnienie zespołowe za osiągnięcia w działalności naukowo-badawczej (wyróżnieni: S. Galij-Skarbińska, Wojciech Polak)

D) Udział w konferencjach naukowych²:

Brałam czynny udział łącznie w kilkunastu konferencjach naukowych a także konferencjach i sympozjach o charakterze edukacyjnym) o zasięgu międzynarodowym i krajowym. Byłam również współorganizatorem konferencji naukowych, a także członkiem komitetu naukowego: *Papieskie pielgrzymki w PRL*, zorganizowanej przez Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku, która odbyła się w 12-13 czerwca 2017.

Podczas czynnego udziału wygłaszałam referaty mieszczące się bezpośrednio w obszarze prowadzonych przeze mnie badań: *Postawy prosystemowe i antysystemowe w PRL w latach siedemdziesiątych*; *Proces budowy cywilnych służb specjalnych w Polsce po roku 1989*; *Problem deskrypcji żargonu Służby Bezpieczeństwa w pracy badawczej*; *Resort spraw wewnętrznych wobec koncepcji Okrągłego Stołu w latach 1988–1989*.

E) Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

Od 2014 roku pełnię funkcję sekretarza redakcji półrocznika naukowego „Fides, Ratio et Patria. Studia Toruńskie” wydawanego przez Wyższą Szkołę Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu (ukazało się 9 numerów pisma).

F) Opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego:

Jako promotor pomocniczy pełnię opiekę naukową nad doktorantami:

- mgr Judyta Bielanowska, od 2018 roku, tytuł dysertacji: „Erozja wodzostwa I Sekretarza KCPZPR”, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK w Toruniu.
- mgr Adam Chmielecki, od 2018 roku, tytuł dysertacji: „Powstanie, działalność i przekształcenia środowiska politycznego Porozumienia Centrum w latach 1990–2017”, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK w Toruniu.

G) Funkcje pełnione na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu

² (Wykaz konferencji zawiera załącznik nr 5)

- Członek Komisji Dyscyplinarnej Uniwersytetu dla Studentów na kadencję 2016-2020

H) Funkcje pełnione na Wydziale Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK w Toruniu

- Przedstawiciel pracowników Wydziału Politologii i Studiów Międzynarodowych w Wydziałowej Komisji Stypendialnej dla Doktorantów – 2011-2012.
- W latach 2013-2014 pełniłam funkcję opiekuna I roku na studiach stacjonarnych – kierunek bezpieczeństwo wewnętrzne.
- W latach 2013-2015 pełniłam funkcję opiekuna dydaktycznego do spraw praktyk studenckich na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne (studia niestacjonarne).
- W latach 2011-2016 pełniłam funkcję opiekuna dydaktycznego do spraw praktyk studenckich na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne (studia stacjonarne).
- Członek Wydziałowej Rady ds. Jakości Kształcenia kadencja od 2016 roku.

I) Udział w działalności popularyzatorskiej, edukacyjnej skierowanej do szkół, nauczycieli, młodzieży:

- Od 2015 roku jestem członkiem Kapituły Wojewódzkiego Konkursu im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej „Oni tworzyli naszą historię”. Organizatorem konkursu jest Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Konkurs jest organizowany we współpracy z: Fundacją Generał Elżbiety Zawackiej, Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby Polek w Toruniu, Biblioteką Pedagogiczną im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu, Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy.
- W 2015 roku brałam udział w V Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Dydaktycznej "Dzieje regionu kujawsko-pomorskiego" podczas której wygłosiłam referat: „My i oni”. Internowani w obozie w Potulicach w okresie stanu wojennego i ich relacje ze strażnikami więziennymi oraz funkcjonariuszami Służby Bezpieczeństwa (1981–1982) – współautor prof. Wojciech Polak.
- Od 2016 roku biorę udział w udział w cyklicznych sympozjach naukowych organizowanych przez Centrum Edukacji Młodzieży im ks. Jerzego Popiełuszki w Górsku, Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK oraz Instytut Historii i Archiwistyki UMK.
- Uczestniczę w działalności popularyzatorskiej m. in. prowadząc wykłady, pogadanki z zakresu historii politycznej Polski XX w. skierowane m in. do młodzieży lub osób starszych.

Suzanna Gęblej-Strakowska